

Mersin – Silifke – Olba Yüzey Araştırması 2006

Surveys in Mersin – Silifke – Olba in 2006

Emel ERTEN

Olba ören yerinde 2001 yılından beri Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izni ve Mersin Üniversitesi Rektörlüğü'nün maddi katkılarıyla sürdürülen arkeolojik araştırmaların altıncı dönem çalışmaları 2006'da gerçekleştirildi (Res. 1).

Arazideki saptama ve gözlem çalışmalarının yanı sıra kent yerleşim alanının topografik haritasının oluşturulması işlemi tamamlandı. Olba'da saptanan her türlü mimari kalıntının ve mezarların GPS cihazı yardımıyla bu harita üzerine işlenmesi çalışmaları başlatıldı.

2006 dönemi araştırmasının önemli bir yanı da Olba'da arkeolojik saptamalara destek olmak üzere, yerleşim alanının jeolojik yapısını incelemeye yönelik incelemelere de yer verilmesidir. Bu amaçla Mersin Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nden Doç. Dr. M. Eren ile işbirliği yapıldı.

Olba'nın jeolojik değerlendirmesi sonucunda, arazinin Mut formasyonunu oluşturan tersiyer kireçtaşlarından meydana gelen bir yapı gösterdiği ve bu oluşumun içinde masif katmanlaşma yaygın olduğu izlendi. Kireçtaşı oluşumun içinde fosillere de rastlanmakta ve bu fosiller sığ denizel ortamda çökeli mi yansıtmaktadır. Olba'nın jeolojik oluşumu, günümüzden on ile on yedi milyon yıl

Res. 1 Olba Doğu Vadisi ve aquaeduct

Fig. 1 Olba, the Doğu Vadisi and aqueduct

The archaeological surveys in Olba, initiated in 2001 with the permission of the Ministry of Culture and Tourism and the financial support of the Rectorate of Mersin University, continued with the sixth campaign in 2006 (Fig. 1).

The topographic map of the urban settlement area, as well as observation and identification surveys, have been completed. Now, the marking of all the architectural remains and tombs on this map has been initiated using GPS equipment.

An important point of the 2006 campaign was the inclusion of geological surveys in order to supplement the archaeological evidence from Olba. For this purpose, Assoc. Prof. Dr. M. Eren of the Geological Engineering Department of the Faculty of Engineering, Mersin University, joined the team.

The geological study of Olba showed that the land displays a structure of tertiary limestone that also constitutes the Mut formation and that massive stratification is widespread within this formation. The limestone formation also contains fossils which reflect shallow marine sedimentation. The geological formation of Olba is dated to the Middle Miocene period, ca. 17-10 million years ago. It is understood that the stratification of the limestone formation was an important factor in the choice of location for the necropoleis, for the rock tombs and the fixed sarcophagi.

Archaeological surveys at Olba have shown that the acropolis has a strong defence system reinforced by walls and towers. The most important structure identified on the acropolis of Olba is a building in ruins, with a layout in antis or prostyle, rising from a high rock outcrop. Based on its privileged location and remains of other structures surrounding it, we are of the opinion that it could be a temple. Although the structure is in a very poor condition, a few architectural elements observed on the surface indicate the use of the Corinthian order and are datable to the 2nd century A.D. In addition, there

öncesine ait Orta Miyosen Dönem'e tarihlenmektedir. Kireçtaşı oluşumdaki katmanlaşmanın kaya mezarlarının, sabit lahit tiplerinin, dolayısıyla nekropollerin yerlerinin seçilmesinde önemli bir faktör olduğu böylece belirlendi.

Olba'nın arkeolojik incelemesi ile ilgili olarak şimdiye dek elde edilen sonuçlar, akropolisin sur ve kulelerle korunan güçlü bir savunma sistemine sahip olduğunu göstermektedir. Önceki yıllarda Olba akropolisi üzerinde saptanan en önemli yapı kalıntısı, yüksek bir kaya kütleli üzerinden yükselen in antis ya da prostylos planlı yapıdır. Bu anıtın ayrıcalıklı konumu ve çevresindeki çeşitli yapısal düzenlemeler nedeniyle bir tapınak olabileceğini düşünmekteyiz. Yapı, günümüzde son derece tahrip olmuş durumda ise de, yüzeyde rastlanan az sayıdaki mimari eleman, Korint düzeninde olduğu ve İ.S. 2. yy.'a tarihlenebileceği sonucunu vermektedir. Ayrıca akropoliste, mezarlar, sarnıçlar ve özellikle güney yamacında konut kalıntılarına rastlanmaktadır.

Ancak, kentin yerleşim alanının akropolis ile sınırlı olmadığı anlaşılmaktadır. Olba'da eskiden beri varlığı bilinen tiyatro, nymphaeum, aquaeduct gibi kamusal yapıların sur dışında yer aldıkları izlenmektedir.

Bu yapılarla ek olarak, bugün aşağı yukarı hiç izi kalmayan bir hamam yapısının da var olduğu, saptanan birkaç duvar izinden anlaşılmaktadır. Karşılıklı iki apsisin yer aldığı bir mekana ait duvar kalıntılarının hemen nymphaeumun yanında bulunması da bu izlerin bir hamama ait olduğunu düşündürmektedir.

Olba'nın konut yerleşim alanları ise, akropolis'in güney ve kuzey yamacında ve eteklerindeki düzlük alanlarda yer almaktadır. Buna karşılık, Doğu Vadisi içlerinde ve akropolisin doğu yamaçlarında konut kalıntılarına rastlanmamakta; mezarlar yoğunlaşmaktadır. Yine Doğu Vadisi içinde manastır ya da kiliseler kompleksi olarak tanımlanabilecek yapı kalıntıları yer almaktadır.

Kamu yapılarının ve konutların yanı sıra, arazi çalışmaları kapsamında Olba mezarlık alanlarının dağılımı, mezar tiplerini de incelenmesine 2006 döneminde de devam edildi.

Olba'da 2006 yılı topoğrafik çalışmaları sırasında kentin savunma sistemine ilişkin arazi incelemelerini çok daha ayrıntılı bir biçimde yapmak mümkün oldu. Bu bağlamda, surlarda poligonal ve dikdörtgen taş örgü sistemlerinin kullanılmış olduğu belirlendi. Arazi incelemelerimiz, poligonal surun akropolis yamacında daha aşağı seviyede uzandığını; buna karşılık dikdörtgen örgülü duvarların daha yukarı seviyede yer aldığını göstermektedir. Ayrıca, 2006 dönemi çalışmaları kapsamında sur

are tombs, cisterns and the remains of houses, particularly on the south slope within the acropolis.

However, the city's settlement area was not limited to the acropolis. It is also noted that the theatre, the nymphaeum and the aqueduct, whose existence has been known for some time, are all located outside the walls.

In addition to these structures, some traces of walls have been identified as belonging to a bathhouse, of which almost nothing remains today. Traces of walls belonging to a room with apses facing each other next to the nymphaeum, suggest they also belong to a bathhouse.

The residential areas of Olba are located on the south and north slopes of the acropolis and on the flat areas on the slopes. On the other hand, no remains of houses are found in the Doğu Vadisi or on the east slope of the acropolis; in these areas the number of tombs increases. Also in the Doğu Vadisi there are remains that may belong to monasteries or to church complexes.

In addition to the public structures and houses, the pattern of the necropolis and the burial types of Olba continued to be explored within the surface surveys of 2006.

In the 2006 topographic work, it became possible to explore in detail the defensive system at Olba. The masonry techniques of the fortification walls involved the use of both polygonal and rectangular blocks. Work has shown that the polygonal masonry walls extend at a lower level on the acropolis slopes while those built from rectangular blocks were employed at a higher level. In addition, new towers have been identified upon the fortification walls.

One such tower stands on the north slope of the acropolis amidst rectangular masonry structures, dominating the flat agricultural areas below (Fig. 2). It is also in visual contact with the Hellenistic towers at Uzuncaburç and on the road to Yeğenli. The tower rises from the bedrock and has a rectangular layout. Its walls are of polygonal masonry of large blocks reaching a thickness of 75 cm. The tower is entirely filled with earth that had flowed down the slope. Another tower on the rectangular masonry walls has a view dominating the East valley and the Şeytanderesi Vadisi. It is entirely hewn from rocks and has numerous niches on its rear side.

Following the polygonal masonry fortification wall that extends at a lower level on the acropolis slopes, the remains of a tower partially hewn from rocks and partially built with masonry were identified (Fig. 3). It overlooks the Şeytanderesi Vadisi. There are holes for beams on the inner walls that indicate the presence of multiple

Res. 2 Olba Akropolisi Kuzey Yamacı Üzerindeki Kule
Fig. 2 Olba, the acropolis and tower on the north slope

duvarları üzerinde şimdiye dek bilinen kulelere ek olarak başka kulelerin de bulunduğu belirlendi.

Bu kulelerden biri, akropolisin kuzey yamacında ilerleyen dikdörtgen taş örgülü sur duvarı üzerinde, aşağıdaki düzlük tarım alanlarına tam egemen durumdadır (Res. 2). Uzuncaburç'taki ve Yeğenli yolu üzerindeki Hellenistik kuleleri de gören konumdadır. Kule, anakaya külesi üzerinden yükselmekte ve dikdörtgen plana sahip bulunmaktadır. Duvarları büyük taş bloklarıyla oluşturulmuş polygonal örgülüdür ve duvar kalınlığı 75 cm.'ye ulaşmaktadır. Kulenin içi tümüyle yamaçtan akan toprakla doludur. Dikdörtgen örgülü sur duvarı ile bağlantılı bir diğer kule de Doğu Vadisi ile Şeytanderesi Vadisi'nin kesiştiği tarafa bakan konumdadır. Söz konusu kule tümüyle kayaya oyulmuştur. Kuzey (arka) yüzünde çok sayıda nişe sahiptir.

Akropolis yamacında daha alt seviyedeki poligonal sur duvarının izlenmesi sırasında, akropolisin güney ucunda, Şeytanderesi Vadisi'ne bakan kısmen kayaya oyulmuş, kısmen taş örgülü bir kule kalıntısı da 2006 çalışmaları sırasında ilk kez saptandı (Res. 3). Kulenin çok katlı olduğunu gösteren hatıl delikleri iç duvarında yer almakta; ayrıca, dikdörtgen planlı, iç yüzeyi sıvalı bir sarnıç ile kayaya oyulmuş bir niş de kulede bulunmaktadır.

Olba surlarının ve kulelerinin Hellenistik Dönem'e ait olduğu daha önce yapılan yayınlarda genellikle belirtilmektedir. Ancak, incelemelerimiz bu sur duvarının şimdi görünen biçimine Roma İmparatorluk Dönemi içinde ve olasılıkla da Geç Antik Dönem'de yapılan onarım ve eklemelerle ulaştığını göstermektedir.

Res. 3
Olba Akropolis
Güney Yamaç
Üzerindeki
Kule

Fig. 3
Olba, the
acropolis and
tower on the
south slope

storeys. It also contains a rectangular plastered cistern and a rock-cut niche.

Publications to date indicate the fortifications and towers of Olba date to the Hellenistic period; however, our surveys have shown that they attained their present state with both repairs and additions made during the Roman Imperial period and possibly also in the Late Antiquity.

The 2006 campaign also covered the study of water supply system that connects the cistern and aqueduct on the hill to the east of the acropolis. The rock-cut canal extending in an east-west direction in this area was also investigated. It was understood that water from the Kızılgöçit Kaynağı feeding into the Limonlu Irmağı flowing about 20 km. away was carried to Olba via a rock-cut canal and tunnel; the canal on the Doğu Tepesi was 50 cm. wide on the average and approximately 100 cm. high, although varying according to the topography, cut into the rock. This canal branches into three at the level of the cistern located on the north slope of the Doğu Tepesi (Fig. 4). One branch continues directly to the aqueduct, another feeds the rectangular cistern of 8.10x32.50 cm., while the third branch continues in an east-west direction and possibly fed the work-areas on the west slope of the hill.

During our surveys in Olba, we have noted an increasing number of illegal looting excavations and other damage. We have informed the responsible state offices concerning this matter and have endeavoured to educate the locals regarding the protection of archaeological works.

Olba 2006 çalışmaları sırasında akropolisin doğusundaki tepe üzerindeki sarnıç ve aquaeduct ile bağlantıyı sağlayan su sistemleri üzerinde de çalışıldı. Bu alanda doğu-batı doğrultusunda uzanan kayaya oyulmuş taş kanalın su dağıtımındaki işlevi incelendi.

Olba'ya yaklaşık 20 km. uzaklıktaki Limonlu Irmağı üzerindeki Kızılgeçit kaynağından kanal ve tünellerle gelen suyun Doğu Tepesi üzerinde saptanan ortalama 50 cm. genişliğinde, yüksekliği arazi şartlarına göre farklılık göstermekle birlikte, yaklaşık 100 cm. olan kayaya oyulmuş bir kanalla taşınmakta olduğu belirlendi. Söz konusu kanal Doğu Tepesi'nin kuzey yamacındaki sarnıç hizasında üç kola ayrılmakta (Res. 4); bir kol doğrudan aquaeductus'a ilerlerken, diğeri 8.10x32.5 m. boyunda, dikdörtgen planlı büyük sarnıcı beslemektedir. Üçüncü kol ise, doğu-batı doğrultusunda ilerlemekte ve olasılıkla tepenin batı yamacındaki işliklere su sağlamaktadır.

Olba'daki arazi çalışmalarımız sırasında yıllar geçtikçe artan bir boyutta kaçak kazıların ve eski eser tahribatının arttığını ne yazık ki gözlemlemekteyiz. Bu amaçla tarafımızdan ilgili resmi makamlara uyarılarda bulunulmakta; ayrıca, Olba'da yaşayan vatandaşlarımız, arkeolojik eser korumacılığı konusunda yıllardır bilinçlendirmeye çalışılmaktadır.

Yüzeysel araştırmaları, kazılar yaptığımız antik kentler bize sadece arkeolojik verileri sunan ve bizim de bir anlamda bilimsel tüketimimize açılmış birer kaynak değil, korunması gereken kültür varlıklarıdır. Sadece arkeolojik incelemeler yapan kişiler olarak değil, aynı zamanda da bu ülkenin yurttaşları olarak da Olba araştırması ekip üyeleri bu sorumluluğu derinden duymaktadır.

Res. 4 Olba Doğu Tepesi Su Kanalı

Fig. 4 Olba, the Doğu Tepesi and water canal

Surveys and ancient cities undergoing excavation are not only a source of scientific evidence providing us with vital data but also a part of our cultural heritage in need of protection. Members of the Olba surveys team feel a deep responsibility both as members of an archaeological survey team and as citizens of Turkey for the protection of our cultural heritage.